

УДК 614.25:316.343(477-25)

О.М. Ціборовський, В.М. Сорока

КИЇВСЬКА ЄВРЕЙСЬКА ЛІКАРНЯ ЯК ЗРАЗОК ЗАКЛАДУ ГРОМАДСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», м. Київ, Україна

Мета – показати діяльність такої оригінальної форми медичної допомоги, як Київська єврейська лікарня.

Матеріали: статут єврейської лікарні, звіти про її роботу, довідники та енциклопедичні довідки.

Методи: системного підходу, контент-аналізу, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний, статистичний, джерелознавчого та історіографічного аналізу.

Результати. За ініціативи єврейської громади м. Києва в 1862 р. офіційно відкрита єврейська лікарня на 20 ліжок, яка спочатку утримувалася на добровільні пожертви і прибутки з «коробочного збору». Поступово за кошти єврейських купців та підприємців вона розширялася, а в 1891 р. МВС затверджено її новий статут. За ним вона підпорядковувалася МВС, а головою ради лікарні був призначений губернський лікарський інспектор. З часом у ній були відкриті відділення внутрішніх та нервових хвороб, хірургічне, очне, венеричних та шкірних хвороб, вуха, горла і носа, дитяче, акушерське і гінекологічне – разом на 190 ліжок, а також амбулаторія та аптека.

Висновки. Київська єврейська лікарня стала однією з найбільших у місті та відносилася до добродійних лікарень, які мали громадський характер, але щороку від 69,8% до 53,8% витрат на неї (в середньому за 1892–1901 рр. – 57,4%) давала міська управа.

Ключові слова: Київ, єврейська лікарня, громадська медицина.

Вступ

Напевно, тільки в Російській імперії могли існувати такі медичні заклади, як єврейські лікарні, оскільки лише в ній була запроваджена «смуга осілості», яка охоплювала польські та західні губернії, а також всю Україну, крім Харківської губернії, де тільки євреї могли жити майже без обмежень і здебільшого зосереджувалися в містечках.

Єврейські лікарні стали формою організації громадської медичної допомоги, зумовленої незадоволенням єврейського населення громадською системою вільної практики містечкових лікарів за рахунок «коробочного збору» та інших вільнопрактикуючих лікарів.

«Коробочний збір» – спеціальний податок на кошерне м'ясо, деякі види єврейського побуту та діяльності, кошти з якого витрачалися на єврейські школи, медичну допомогу та інші громадські потреби єврейського населення «смуги осілості».

Якщо у всій Російській імперії за 1907 р. було 6 895 лікарень у 4 101 населеному пункті, які мали 167 543 ліжка, то єврейських лікарень, які утримувалися єврейськими громадами за власний кошт, було 130 у 117 населених пунктах із 3 800 ліжками, тобто 1,88% від усіх лікарень [5]. Із загального числа лікарень імперії 873 (тобто 1/9) заклади належали приватним особам, товариствам і благодійним закладам, а серед єврейських лікарень такі становили 14,87% від їх загальної кількості.

Мета роботи – показати діяльність такої оригінальної форми медичної допомоги, як Київська єврейська лікарня.

Матеріали: статут єврейської лікарні, звіти про її роботу, довідники та енциклопедичні довідки.

Методи: системного підходу, контент-аналізу, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний, статистичний, джерелознавчого та історіографічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

За кількістю єврейських лікарень Київська губернія посідала друге місце (16 закладів) після Волинської (23), а єврейська лікарня у Києві мала 190 ліжок і була третьою в Росії після Варшави (440 ліжок) та Одеси (250). У Київській губернії було 16 лікарень на 469 ліжок: губернське місто Київ (190 ліжок), повітові міста Бердичів (65), Умань (45), Звенигородка (18), Радомишль (18), Черкаси (10), Сквиря (10); містечка Біла Церква (40), Макарів (16), Сміла (12), Златопіль (12), Брусилів (12), Коростишів (7), Жашків (6), Городище (4), село Степанці (4) [5].

На початку 60-х років XIX ст. серед київських євреїв стала відчуватися потреба в єврейській лікарні внаслідок прибуття євреїв з усього краю до Києва як університетського міста з медичним факультетом. Проте вони не могли лікуватися в лікарнях через брак коштів. Тому голова Товариства для надання допомоги бідним княгиня Васильчикова почала надавати їм грошову допомогу, але, переконавшись в її недостатності, поставила питання про заснування в Києві єврейської лікарні. На її пропозицію генерал-губернатор князь Васильчиков підняв це питання перед найвищою владою, яка 17 листопада 1861 р. затвердила правила про

заснування такої лікарні. При цьому велику користь лікарні приніс один з її засновників А.А. Куперник.

Єврейська лікарня на 20 ліжок офіційно була відкрита 21 жовтня 1862 р. і утримувалася на добровільні пожертви та прибутки з «коробочного збору». Як приватний добродійний заклад вона підпорядковувалася добродійному товариству. Але виявилось, що 20 ліжок недостатньо, тому їх число подвоїлося до 40, проте і цього не вистачало, тому в 1875 р. єврейські купці звернулися по дозвіл про розширення лікарні, таким чином, кількість ліжок збільшилася до 80 од. (серпень 1875 р.).

Потім завдяки пожертві Ізраїля Марковича Бродського на суму 165 тис. крб розпочалося будівництво нових приміщень. 22 жовтня 1885 р. вони були урочисто відкриті, а 13 квітня 1891 р. МВС затверджено новий статут лікарні, яку підпорядковано МВС, а головою ради лікарні призначено губернського лікарського інспектора [2, 3, 6].

У 1893 р. побудовано новий барак для одужуючих, який утримувався на кошти І.К. Тульчинського (побудова і 1200 крб на рік) і І.М. Зайцева (1000 крб на рік). 18 жовтня 1895 р. на кошти Лазаря Ізраїльовича Бродського побудовано дитячий барак на 20 ліжок, а в

1896 р. закінчено побудову нового акушерсько-гінекологічного бараку коштом Лева Ізраїльовича Бродського [4].

У 1896 р. лікарня мала 142 ліжка, з них 10 запасних: хірургічне відділення з гінекологічним – 40, терапевтичне – 30; очне – 10; пільгове – 10; епідемічне – 20, дитяче – 20, для одужуючих – 12.

Кошти лікарні склалися з: а) пожертв головного засновника лікарні І.М. Бродського у вигляді недоторканого капіталу в 50 тис. крб і кам'яного двоповерхового будинку на Подолі, який давав 1000 крб щорічного прибутку; б) капіталу, заповіданого лікарні купцем Борухіним, – 10 тис. крб; в) допомоги із коштів «коробочного збору» – 31 тис. крб; г) випадкових пожертв. Відділення для одужуючих утримувалася за рахунок коштів І.К. Тульчинського і І.М. Зайцева (відповідно 1200 і 1000 крб на рік), дитяче – за кошти Лазаря І. Бродського (від 6000 до 7000 крб на рік).

У 1894 р. на утримання лікарні витрачено 43 198 крб. Утримання ліжка становило 432 крб на рік, одного хворого – 29 крб. Добове утримання одного хворого складало 1 крб 18 коп., у т.ч. харчування – 3¼ коп. [3].

Рух хворих у 1890–1894 рр. наведено в таблиці 1.

Таблиця 1
Рух хворих Київської єврейської лікарні за 5 років (1890–1894 рр.)

Відділення	Рік				
	1890	1891	1892	1893	1894
Хірургічне	326	360	395	308	382
Гінекологічне	–	–	–	123	177
Терапевтичне	389	501	400	333	356
Очне	–	–	–	81	25
Епідемічне	350	366	268	387	384
Пологове	113	175	155	158	182
Разом за рік	1178	1402	1218	1399	1506
Померло	121	130	142	121	156
Летальність, %	10,2	9,2	11,7	8,7	10,3
Відвідань амбулаторних хворих	2083	2760	4853	5096	9787

Лікарня керувалася радою в такому складі: голова – губернський лікарський інспектор В.Н. Сахновський; пожиттєвий почесний попечитель – Лазар Ізраїльович Бродський; попечителі – Лев Ізраїльович Бродський, М.Р. Закс (скарбник) і д-р медицини М.С. Мандельштам (він же консультант); старшини Б.З. Арнштейн, А.І. Бродський, лікар А.Е. Гендельман, присяжний повірений А.М. Гельденберг (секретар), І.С. Горовіц, С.Я. Фіхтенгольц; старший лікар – доктор медицини П.Т. Нейштубе; штатні ординатори А.І. Гаркаві, Л.С. Зіман, С.Г. Шаліта, В.М. Варшавський; консультанти – професори Г.С. Рейн, К.Г. Триштель і В.С. Чернов, д-ри медицини В.С. Перліс і А.С. Яценко, лікар В.А. Фінн.

Персонал лікарні становили: зверхштатні ординатори – д-р медицини Стратівський, лікарі Бартах, Гребінь, Дамський, Мандельберг, Френкель; лікарі-

інтерни Бать, Лещинський, жінки-лікарі Гіберман, Гільденберг, Фріденштейн; 2 фельдшери, 4 фельдшеріці; 26 осіб палатної прислуги; управитель аптеки Мешулем, 2 аптечні помічники, аптечний учень; наглядач («смотритель»), 1 бухгалтер та його помічник, економка, механік, шамес (при покійницькій) і 74 особи нижчої прислуги.

До лікарні приймалися всякі хворі, крім психічних і хворих на сифіліс, як міські, так і приїжджі, переважно євреї, але у виключних випадках і християни. Всі користувалися лікуванням і утриманням безкоштовно.

Починаючи з 1894–1895 рр., при лікарні працювала амбулаторія [3, 4].

Через 6 років у лікарні сталися певні зміни. Число ліжок збільшилася до 190. У 1901 р. структура і персонал лікарні змінилися таким чином.

Хірургічний барак (з 1885 р.) складався з 2 відділень – чоловічого та жіночого. У кожному відділенні було по 1 палаті на 19 ліжок та 2 номери для 2 і більше тяжко хворих. Персонал: завідувач-ординатор С.Г. Шаліта; зверхштатні ординатори Л.Є. Мандельберг, В.Л. Товбін; лікарі-інтерни, фельдшер, фельдшерлиця; 6 осіб нижчої прислуги.

Терапевтичний барак (з 1885 р.) налічував 40 ліжок: 30 терапевтичних і 10 очних. Персонал: завідувач-ординатор Л.С. Зіман; зверхштатні ординатори П.І. Браславський, Я.Б. Ратнер; лікарі-інтерни, фельдшерлиця, 6 осіб нижчої прислуги. Консультанти – проф. К.Г. Тритшель і д-р В.А. Фінн.

Завідувач очного відділення і консультант – д-р медицини М.Є. Мандельштам; зверхштатний ординатор – лікар М.В. Дамський.

Епідемічний барак (з 1885 р.) на 20 ліжок – 10 чоловічих і 10 жіночих. У 1901 р. було поставлено питання про його реорганізацію в спеціальні і суворо ізольовані відділення. Персонал: завідувач-ординатор Л.С. Зіман; зверхштатні ординатори П.І. Браславський, Я.Б. Ратнер; лікар-інтерн, фельдшер; 4 особи прислуги.

Дитячий барак (з 1895 р.) складався з 2 будівель: одноповерхової з двома відділеннями – терапевтичним і хірургічним з операційною, по 2 палати на 5 ліжок у кожному; двоповерхової з 3 відділеннями – скарлатинним, дифтерійним та епідемічним (для хворих на тиф). При ньому була дитяча амбулаторія. Персонал: завідувач-ординатор – д-р медицини В.М. Варшавський; зверхштатні ординатори А.Є. Гільденберг, П.В. Баршак, Е.Г. Голосиквер, І.Г. Рейжевський; лікар-інтерн, 2 фельдшери, 8 осіб нижчої прислуги. Консультант – проф. В.Є. Чернов.

Акушерсько-гінекологічний барак (з 1896 р.) на 32 ліжка складався з таких відділень:

1) гінекологічне на 12 ліжок: 2 палати по 4 ліжка і 2 палати на 2 ліжка;

2) інфекційне для післяпологових захворювань складалося з 2 палат (одна – на 5 ліжок, друга – на 3 ліжка), а також окремої пологової кімнати для хворих;

3) пологове відділення на 12 ліжок: 2 палати по 4 ліжка і 2 палати по 2 ліжка, а також з 2 половими кімнатами – для нормальних і патологічних пологів;

4) відділення-амбулаторія для щоденних прийомів гінекологічних хворих;

5) оглядова для прибулих породіль.

Персонал цих відділень:

– акушерського: завідувач головний лікар – д-р медицини П.Т. Нейштубе; зверхштатний ординатор І.С. Лур'є; лікар-інтерн; акушерка;

– гінекологічного: завідувач – д-р медицини В.С. Перліс; зверхштатні ординатори М.О. Клейман, А.С. Балабанова, І.О. Бернштейн; лікар-інтерн, акушерка;

– інфекційного післяпологового: завідувач – лікар М.О. Клейман; лікар-інтерн;

– амбулаторії з жіночих хвороб: завідувач, головний лікар – д-р медицини П.Т. Нейштубе.

Будинком для одужуючих на 12 ліжок (по 6 осіб в 2 палатах) видав головний лікар П.Т. Нейштубе.

Амбулаторія виконувала важливі функції, зокрема, з надання медичної допомоги бідному населенню і безкоштовної видачі ліків.

У 1901 р. при лікарні було 14 лікарів-спеціалістів як зверхштатних ординаторів, розподілених по таких відділеннях:

– внутрішні та нервові хвороби (ординатор амбулаторії А.І. Гаркаві);

– хірургічні хвороби (В.Л. Товбін);

– очні хвороби (М.В. Дамський);

– венеричні та шкірні хвороби (А.Г. Лур'є);

– вушні, горлові та носові хвороби (Г.Ю. Добрий).

Після реорганізації амбулаторії, створенні відділень (1893 р.) і переведення її в нове приміщення (1897 р.) кількість амбулаторних хворих значно збільшилася: з 2 160 (за 1891 р.) до 19 787 (за 1901 р.). Завідувач – лікар А.І. Гаркаві.

Аптека за рецептами лікарів видавала ліки амбулаторним хворим, переважно незможним, безкоштовно. Персонал аптеки: управитель – провізор О.Б. Мешелем, помічник управителя і 4 аптекарські учні.

Управління лікарні здійснювала Рада, склад якої у 1901 р. був таким:

– голова – губернський лікарський інспектор Сулима Ксенофонт Платонович;

– пожиттєві почесні попечителі – Бродський Лазар Ізраїльович; Бродський Лев Ізраїльович, Закс Макс Рафаїлович;

– попечителі (3) – А.І. Бродський, барон В.Г. Гінзбург, М.Б. Гальперін;

– старшини (6) – А.М. Гольденберг, Л.Б. Гінсбург, І.С. Горовіц, І.О. Каміонський, С.А. Волкенштейн, І.Ф. Корнгольд;

– лікарі – д-ри медицини М.Є. Мандельштам, В.С. Перліс, В.М. Варшавський, лікарі С.Г. Шаліта, Л.С. Зіман, А.І. Гаркаві;

– головний лікар – д-р медицини Н.Т. Нейштубе.

У лікарні було 32 лікарі, з них головний лікар, 5 консультантів, 5 штатних ординаторів, 7 лікарів-інтернів, 14 зверхштатних ординаторів. Фельдшерський персонал складався з 2 фельдшерів і 7 акушерок.

Крім того, наглядач («смотритель»), економка, бухгалтер, діловод, механік, 2 шамеса (при покійницькій) і 70 осіб нижчої прислуги [4].

Кошти лікарні склалися з: а) власної садиби з побудованими приміщеннями з усіма пристосуваннями та інвентарем; б) капіталу, пожертвуваним покійним Ізраїлем Марковичем Бродським, у 50 тис. крб. 6%-ми закладними листами Київського земельного банку, які зберігалися в Київській конторі Державного банку, і кам'яного будинку в Плоській дільниці на вул. Ярославській, 49; в) капіталу в 10 тис. крб, завіщаного купцем Борухінім, і 3000 крб, пожертвованого Г.А. Волковичем; д) допомоги з сум «коробочного збору» по Київській губернії; е) кошти від Київської міської управи [4]. Останні становили від 69,8% до 53,8% щорічних витрат (у середньому за 1892–1901 рр. – 57,4%).

Дитячий барак утримувався на кошти Лазаря Ізраїльовича Бродського (6000 крб), акушерсько-гінекологічний барак – на кошти Лева Ізраїльовича Бродського, будинок для одужуючих – за кошти Н.К. Тульчинського і М.І. Зайцева (2200 крб).

У звіті за 1901 р. зазначено, що всіх цих коштів було недостатньо для гідного забезпечення персоналу, який мав найменше утримання порівняно з іншими київськими лікарнями і єврейськими лікарнями в інших містах. Наприклад, штатний ординатор у Київській

єврейській лікарні одержував 50 крб на місяць, в Одеській – 100 крб. Зверхштатні ординатори не одержували платні зовсім. Нижчий персонал одержував: чоловіки – 6 крб на місяць, жінки – 5 крб.

У таблицях 2–4 наведено розподіл хворих по відділеннях за 1885–1901 рр., розподіл стаціонарних і амбулаторних хворих по роках і віросповіданнях, а також надходження і витрати за 1892–1901 рр. із зазначенням джерел фінансування [2–4].

Таблиця 2
Розподіл стаціонарних хворих по відділеннях Київської єврейської лікарні (1885–1901 рр.)

Рік	Відділення									Померло, абс.	Летальність, %
	хірургічне	терапевтичне	епідемічне	гінекологічне	пологове	інфекційне післяпологове	дитяче	очне	разом		
1885	28	26	9	–	6	–	–	–	69	–	–
1886	281	319	160	–	45	–	–	–	805	–	–
1887	254	430	177	–	60	–	–	–	921	–	–
1888	280	445	273	–	90	–	–	–	1088	–	–
1889	291	446	245	–	87	–	–	–	1069	–	–
1890	326	389	350	–	113	–	–	–	1178	121	10,27
1891	360	501	366	–	115	–	–	–	1342	130	9,68
1892	395	400	450	–	155	–	–	–	1400	142	10,14
1893	308	333	387	123	158	–	–	81	1390	121	8,7
1894	382	356	384	177	182	–	–	25	1506	156	10,36
1895	359	393	487	178	223	–	29	79	1748	155	8,9
1896	347	355	455	221	248	7	313	122	2068	221	10,7
1897	463	355	479	234	396	96	306	137	2473	212	8,58
1898	462	465	571	227	432	105	327	131	2730	242	8,86
1899	439	505	552	235	444	120	291	96	2682	249	9,28
1900	424	432	608	239	442	111	326	126	2717	261	9,6
1901	394	390	510	247	456	133	333	119	2582	208	8,05

Таблиця 3
Розподіл стаціонарних і амбулаторних хворих Київської єврейської лікарні за роками, віросповіданням та місцем проживання

Рік	Хворі					Амбулаторні
	Стаціонарні					
	усього	православного віросповідання	іудейського віросповідання	з міста Києва	з різних губерній	
1885	69	–	69	–	–	–
1886	805	11	794	–	–	–
1887	921	16	905	–	–	–

1888	1088	13	1075	–	–	1966
1889	1069	10	1059	–	–	2277
1890	1178	25	1153	–	–	2083
1891	1342	27	1315	–	–	2760
1892	1400	52	1348	–	–	4853
1893	1390	85	1305	474	916	5096
1894	1506	125	1369	525	981	9787
1895	1748	175	1560	686	1062	12442
1896	2068	220	1832	849	1219	15810
1897	2473	366	2063	1071	1402	17215
1898	2730	345	2354	1293	1437	17144
1899	2682	407	2245	1227	1455	17236
1900	2717	245	2442	1242	1475	17475
1901	2582	301	2258	1244	1338	–

Таблиця 4
**Приходи та витрати
 Київської єврейської лікарні за даними звітів (1892–1901 рр.)**

Приходи/ витрати	Рік										За весь час (1892–1901)
	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	
<i>Одержано всього</i>	36173,1	42772,6	46387,7	71087,9	38713,7	57599,3	71042,6	68797,2	67439,4	69427,2	589410,8
Від міської управи	25241,6 (69,8%)	19749,0 (46,2%)	30062,5 (64,8%)	41000,0 (57,7%)	38946,4 (66,3%)	31000,0 (53,8%)	38266,7 (53,9%)	38000,0 (55,2%)	38000,0 (56,3%)	38000,0 (54,7%)	338266,2 (57,4%)
Від губернського коробочного збору	–	–	–	–	–	–	–	5000,0	5000,0	5000,0	15000,0
За купони з капіталів	2885,2	3931,6	2450,8	3401,0	2762,0	2917,2	2804,5	2577,0	2576,4	2573,2	28878,8
Від різних пожертв	7379,6	3893,5	855,3	16150,5	6100,1	8450,0	8811,9	2152,6	1582,0	3968,3	59343,9
Від продажу старого майна	28,9	270,0	–	48,6	55,4	–	–	30,5	–	23,7	457,0
Від міської управи на холерне відділення	–	9000,0	–	–	–	–	–	–	–	–	9000,0
<i>Витрачено всього</i>	40820,5	56326,0	50999,3	56293,2	52776,5	63811,6	72405,1	69277,0	71433,3	69257,5	603400,7
На харчування	12984,8	14285,2	15332,7	14787,2	13779,5	13349,0	16121,3	15253,2	15481,7	16850,5	148225,1
На аптеку і медикаменти	2553,9	2554,8	3026,8	3016,7	3323,1	4153,5	3963,4	4081,9	3720,5	3738,9	34134,3
На операційну та перев'язувальні матеріали	1662,7	1712,3	1884,5	2036,7	1742,9	1802,5	1809,5	1692,2	1896,8	2116,6	18356,6
На платню	9480,5	10112,1	10824,2	11531,2	11302,3	11325,8	11767,3	11876,2	11772,1	11904,8	111896,4
На опалення	3617,7	4010,5	4092,3	4210,4	4007,8	3299,4	3429,0	3591,3	4384,4	4108,5	38851,2

Вони засвідчують про прогресивне зростання числа хворих, починаючи з 1892 р., не тільки єврейського, але й православного віросповідання.

Київська єврейська лікарня в 1890–1901 рр. стала однією з найбільших у місті і відносилася до добродійних лікарень, які мали громадський характер, але щороку від 69,8% до 53,8% витрат на неї (у середньому за 1892–1901 рр. – 57,4%) давала міська управа.

Висновки

Багатоканальне фінансування єврейської лікарні за рахунок міського бюджету, приватних добродійних пожертвувань, державних податків («коробочного збору») тощо дає змогу розглядати її як приклад закладу громадської медицини, який може існувати в різних соціальних умовах.

Перспективи дослідження полягають у вивченні розвитку мережі, організації та діяльності медичних закладів Київської губернії.

Література

1. *Врачебно-санитарные учреждения г. Киева* : справочная книжка / сост. д-р В. Н. Сахновский. – Киев : Тип. Петра Барского, 1896. – С. 209–214.
2. *Нейштубе П. Т.* Хозяйственный годовой отчет Киевской еврейской больницы за 1892 год / приложение к журналам заседаний совета / П. Т. Нейштубе. – Киев, 1894. – 13, 16 с. – (Комп. № 16).
3. *Нейштубе П. Т.* Отчет Киевской еврейской больницы за 1894 год / П. Т. Нейштубе. – Киев, 1895. – 240 с.: табл.
4. *Нейштубе П.Т.* Краткий медицинско-хозяйственный отчет по Киевской еврейской больнице за 1901 г. / П. Т. Нейштубе. – Киев : Тип. А.О. Штерензона, 1902 г. – 41 с.: табл.
5. *Рохлин Л. Л.* О еврейских лечебных заведениях в России / Л. Л. Рохлин // Еврейский медицинский голос. – 1908. – № 1. – С. 5–16.
6. *Устав еврейской больницы в г. Киеве.* – Киев : Тип. А.Н. Иванова, 1891 – 10 с.

Дата надходження рукопису до редакції: 04.01.2016 р.

Киевская еврейская больница как пример учреждения общественной медицины*О.М. Циборовский, В.М. Сорока*

ГУ «Украинский институт стратегических исследований МЗ Украины», г. Киев, Украина

Цель – охарактеризовать деятельность такой оригинальной формы медицинской помощи, как Киевская еврейская больница.

Материалы: устав еврейской больницы, отчеты о ее работе, справочники, энциклопедические справки.

Методы: системного подхода, контент-анализа, сравнительно-исторический, проблемно-хронологический, статистический, источниковедческого и историографического анализа.

Результаты. По инициативе еврейской общины г. Киева в 1862 г. официально открыта еврейская больница на 20 коек, которая сначала содержалась на добровольные пожертвования и прибыли с «коробочного сбора». Постепенно за счет еврейских купцов и предпринимателей она расширялась, а в 1891 г. МВД был утвержден ее новый устав. Согласно ему больница подчинялась МВД, а председателем ее совета назначен губернский врачебный инспектор. В больнице были открыты отделения внутренних и нервных болезней, хирургическое, глазное, венерических и кожных болезней, болезней уха, горла и носа, детское, акушерское и гинекологическое – всего на 190 коек, а также амбулатория и аптека.

Выводы. Киевская еврейская больница стала одной из крупнейших в городе и относилась к благотворительным больницам, имеющим общественный характер, однако ежегодно от 69,8% до 53,8% средств на нее (в среднем за 1892–1901 гг. – 57,4%) давала городская управа.

Ключевые слова: Киев, еврейская больница, общественная медицина.

Kyiv Jewish Hospital – the example of the common medicine institution*O.M. Tsiborovsky, V.M. Soroka*

PE «Ukrainian Institute of Strategic Researches MHC of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Purpose – to characterize the activity of such original form of the medical service as Kyiv Jewish Hospital.

Materials: the statute of the Jewish Hospital, the Hospital's reports about its activity, reference books, encyclopaedic information.

Methods: systematic approach, historical-and-critical method, content-analysis, problematical and chronological, historiographical analysis.

Results. On initiative of the Kyiv Jewish community in the 1862 the Jewish Hospital was officially opened in the city. At first it had 20 beds and kept by the free-will donations and profits from «box collection». Gradually the Hospital widened at the expense of the Jewish merchants and employers. In 1891 the new Hospital's statute was affirmed by the Ministry of Internal Affairs. According this statute the Hospital was subordinated to the Ministry of Internal Affairs and the province's medical inspector was appointed as a chairman of it Counsel. The therapeutic, surgical, neurological, gynaecologic, obstetric, ophthalmologic, child's departments, departments of venereal and skin diseases, of the ears, throat and nose diseases were opened in the Hospital. The Hospital's departments had 190 beds, besides that the dispensary and chemist's shop.

Conclusions. The Kyiv Jewish Hospital became one of the biggest in the city. It was a charitable hospital with common character. However annually the Kyiv town council gave from 69,8% to 53,8% money for the expenses.

Key words: Kyiv, Jewish Hospital, common medicine.

Відомості про авторів

Ціборовський Олег Михайлович – к.мед.н., с.н.с., керівник сектору історії медицини ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»; пров. Волго-Донський, 3, м. Київ, 02099, Україна.

Сорока Володимир Михайлович – науковий співробітник сектору історії медицини ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»; пров. Волго-Донський, 3, м. Київ, 02099, Україна.